

В.Д. Попов
Є.М. Бартош

**ГЕОГРАФІЧНІ
ОЛІМПІАДНІ ЗАВДАННЯ
З ВІДПОВІДЯМИ
ТА РОЗВ'ЯЗКАМИ**

В.Д. ПОПОВ, Є.М. БАРТОШ

**Географічні
олімпіадні завдання
з відповідями
та розв'язками**

Посібник для
загальноосвітніх навчальних закладів

Суми
2016

**УДК 91(076.3)
ББК 26.8я721
П 57**

*Рекомендовано до друку вченою радою комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол засідання № 5 від 26.11. 2015 року)*

Упорядники:

- В. Д. Попов** – методист географії та економіки Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
- Є. М. Бартош** – учитель географії Роменської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5 Роменської міської ради, учитель-методист, «Заслужений вчитель України»

Рецензенти:

- О. В. Бова** – доцент кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, кандидат географічних наук;
- О. О. Гиря** – завідувач кафедри теорії та методики виховання Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

П57 Попов В. Д. Географічні олімпіадні завдання з відповідями та розв'язками : посібник / Упоряд. : В. Д. Попов, Є. М. Бартош. – Суми : РВВ СОІППО, 2015. – 191 с.

Увазі учнів, учителів і методистів, студентів пропонується посібник, у якому зібрані завдання III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії, що проводилися в Сумській області впродовж 2009-2014 років.

До першої частини посібника увійшли завдання III етапу учнівської олімпіади з географії. Основу завдань III етапу складають тести (в адаптованій до вимог ЗНО формі), теоретичні запитання, різнотипні практичні завдання, а також різні нестандартні форми виявлення рівня географічної ерудиції. Тести, теоретичні та практичні завдання складені Поповим В.Д.

В другій частині посібника до тестів подані відповіді. До теоретичних запитань автори подають головні елементи відповіді, що дозволяють їх подальшу творчу інтерпретацію. Для практичних завдань подані зразки розв'язання та пояснення. Відповіді на тести і практичні завдання складені Поповим В.Д., відповіді на теоретичні запитання – Бартошом Є.М.

**УДК 91(076.3)
ББК 26.8я721**

ЗМІСТ

Вступ-----	4	
<u>ЧАСТИНА I</u>		
Завдання III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з географії-----	5	126
	<i>Завдання</i>	<i>Відповіді</i>
2009 рік		
8 клас-----	5	127
9 клас-----	9	133
10 клас-----	13	136
11 клас-----	18	139
2010 рік		
8 клас-----	22	147
9 клас-----	26	149
10 клас-----	30	152
11 клас-----	36	156
2011 рік		
8 клас-----	43	160
9 клас-----	49	162
10 клас-----	54	164
11 клас-----	59	167
2012 рік		
8 клас-----	63	170
9 клас-----	68	172
10 клас-----	73	175
11 клас-----	79	178
2013 рік		
8 клас-----	86	182
9 клас-----	90	184
10 клас-----	95	187
11 клас-----	100	188
2014 рік		
8 клас-----	105	192
9 клас-----	110	194
10 клас-----	115	197
11 клас-----	121	200
-		
<u>ЧАСТИНА II</u>		
Відповіді на завдання III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з географії-----	127	200
Література-----	203	

Вступ

*Допитливий розум
людини
усуває не тільки «білі плями»
на географічних картах,
але й білі плями на власній душі,
заповнюючи її великим запасом знань.*
(Петер Хакс. У підземеллі старої вежі – Якоба)

Загальна мета учнівських географічних олімпіад – формування в учнів пошукового світогляду, патріотичних почуттів, пропаганда серед підростаючого покоління географічних знань, пошук талановитих та ерудованих учнів, які здатні просторово мислити.

Викладені в посібнику завдання III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з географії враховують те, що учні вже пройшли попередній відбір на I та II етапах, тому відзначаються підвищеною, у порівнянні з шкільною програмою, складністю. Рівень та зміст завдань дозволяють акцентувати увагу саме на тих специфічних знаннях та вміннях, що можуть вимагатися на IV етапі географічних олімпіад, і забезпечують відбір найталановитіших учнів.

Тестові завдання включають 30 тестів, але за 2009-2011 роки це переважно завдання з вибором однієї правильної відповіді, а починаючи з 2012 року – включають 5-7 завдань на встановлення відповідностей. Саме останній підхід можна вважати оптимальним, оскільки він узгоджений з типологією тестів ЗНО. З метою полегшення використання цих тестів для підготовки до ЗНО уніфіковано та стандартизовано не тільки формулювання, а й зовнішнє оформлення тестів.

Теоретичні завдання належать до традиційного типу й мають на меті визначити глибину розуміння найважливіших географічних проблем та закономірностей.

Практичні завдання передбачають вирішення географічних задач, розуміння термінів та перевірку знання географічної номенклатури, у тому числі через контурні карти та заповнення таблиць.

Завдання сформульовані в такій формі, яка забезпечує не тільки виконання основної функції – визначення переможця та виявлення обдарованих особистостей, а й сприяє зростанню інтересу учнів до предмету: пропонується складання переліків та описів об'єктів для відвідування туристами, викладення власного бачення проблем та шляхів їх вирішення.

Особливе місце в формуванні пізнавальних інтересів учнів відведено «географічним мозаїкам» – завданням, що передбачають комплексну перевірку знань та географічної ерудиції елементами цікавої географії.

Відповіді на тести подані в зручній для перевірки табличній формі, яка сприяє адаптації учасників олімпіад до заповнення відповідних бланків. Відповіді на теоретичні запитання подаються переважно в формі тез, що концентрують головну інформацію, яка повинна бути покладена в основу розгорнутої, залишаючи учням простір для творчого викладу та інтерпретації. До відповідей на практичні питання включено тільки той картографічний матеріал, що не дублює шкільні атласи й акцентує увагу на вимогах до виконання завдання.

ЧАСТИНА I

Завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії

10 клас
(2014 р.)

ЗАВДАННЯ № 1 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Змазуємо вісь.

Виберіть одну правильну відповідь

1. Укажіть явище, яке виникає на схилах при сповзанні в'язко-пластичної маси зволжених ґрунтів

A суфозія
Б соліфлюкція

В екзарація
Г денудація

2. Укажіть форми рельєфу – подовжені горби з матеріалу морени

A ками
Б друмлини

В ози
Г зандри

3. Укажіть помилкову характеристику крейдового періоду

A розпочався 135 млн. років тому, тривав близько 70 млн. років
Б переважають відклади вапняків, глинистих вапняків, крейди

В панування, потім вимирання останніх амонітів і белемнітів, багатьох видів великих плазунів
Г серед рослин панують покритонасінні, у кінці – квіткові

4. Укажіть назву піщаних пустель у Китаї

A ерг
Б шамо

В кум
Г нефуд

5. Укажіть тривалість протерозойської ери

A 2,6 млрд. років
Б 1 млрд. років

В 2 млрд. років
Г 1,6 млрд. років

6. Назвіть тип короточасних, але дуже інтенсивних злив (іноді з градом), які випадають із купчасто-дощових хмар при висхідних потоках повітря, що нагрілося від земної поверхні

A орографічні
Б конвективні

В фронтальні
Г локальні

7. Укажіть величину нормального атмосферного тиску
A 760 мбар	B 1000 мбар
B 913 мбар	Г 1013 мбар
8. Укажіть рослинне угруповання вічнозелених жорстколистих, іноді колючих, чагарників і невисоких дерев у країнах Середземномор'я
A чапараль	B фригана
B шибляк	Г маквіс
9. Оберіть улоговину Тихого океану
A Тасманова	B Нансена
B Канадська	Г Австрало-Антарктична
10. Укажіть, у якому переліку півостровів є нелогічний об'єкт
A Бутія, Мелвілл	B Аляска, Каліфорнія
B Юкатан, Арнемленд	Г Нова Шотландія, Лабрадор
11. Укажіть острови, що належать до Малих Антильських островів
A Домініка, Мартініка	B Барбадос, Ямайка
B Пуерто-Ріко, Гваделупа	Г Мартініка, Гаїті
12. Укажіть два газові родовища України
A Шебелинське, Долинське	B Глібівське, Голіцинське
B Єфремівське, Прилуцьке	Г Бориславське, Штурмове
13. Укажіть центри виробництва шин на Україні
A Біла Церква, Дніпропетровськ	B Дніпропетровськ, Київ
B Біла Церква, Дніпродзержинськ	Г Дніпродзержинськ, Львів
14. Виберіть два металургійні центри, що знаходяться в Донецькій області
A Маріуполь, Алчевськ	B Горлівка, Новомосковськ
B Єнакієве, Харцизьк	Г Костянтинівка, Комсомольськ
15. Укажіть пару країн-членів ОПЕК
A Алжир, ОАЕ	B Іран, Індонезія
B Ірак, Оман	Г Кувейт, Мексика
16. Оберіть країни, у яких переважає пасовищне скотарство
A Сомалі, Монголія	B Уругвай, Португалія
B В'єтнам, Чад	Г Швейцарія, Франція
17. Укажіть країну, що є другою в світі за обсягами виробництва вовняних тканин
A Індія	B Китай
B США	Г Італія
18. Укажіть країну – найбільшого виробника цукрових буряків
A Франція	B Німеччина
B США	Г Китай
19. Укажіть, який відсоток від загальносвітового виробництва натурального каучуку виробляють країни Південно-Східної Азії
A 50%	B 70%
B 60%	Г 90%

20. Укажіть морський канал довжиною 193 км, який був побудований в 1869 р.
А Кільський **В** Панамський
Б Суецький **Г** Корінфський
21. Укажіть країну, яка є експортером бокситів і залізної руди
А Австралія **В** Гвінея
Б Мавританія **Г** Венесуела
22. Укажіть острів, на якому розташована столиця Індонезії
А Суматра **В** Калімантан
Б Сулавесі **Г** Ява
23. Укажіть міста, які знаходяться в Бразилії
А Каракас, Ріо-де-Жанейро, Сан-Паулу **В** Бразилія, Манаус, Медельїн
Б Белен, Ріо-де-Жанейро, Сантьяго **Г** Белу-Орізонті, Ресіфі, Сан-Паулу
24. Назвіть два мегаполіси, які охоплюють найбільше міст-мільйонерів (якщо правильно вказані 2 мегаполіси – 1 бал, у інших випадках – 0 балів)
А Босваш **В** Токайдо
Б Мексиканський **Г** Рейнський
25. Укажіть форму державного правління, яка переважає в країнах Латинської Америки
А республіка **В** конституційна монархія
Б абсолютна монархія **Г** член Британської співдружності

Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) (№ 26-30)

До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари) та записати букви в **БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ** поруч з цифрою відповідного номера тесту

26. Визначте відповідність між назвами вершин та їх висотою

1 г. Тірічмір	А 3400 м
2 г. Чогорі	Б 2914 м
3 г. Корно	В 5690 м
4 пік Ането	Г 8611 м
	Д 7708 м

1	
2	
3	
4	

27. Визначте відповідність між корисними копалинами та назвами їх родовищ

1 нікелеві руди	А Замглайське
2 уранові руди	Б Бовтиське
3 каолін	В Просянівське
4 торф	Г Липовеньківське
	Д Мічуринське

1	
2	
3	
4	

28. Визначте відповідність між містами та річками, на яких вони розміщені

1 Полтава	А Серет
2 Житомир	Б Стир
3 Тернопіль	В Ворскла
4 Луцьк	Г Тетерів
	Д Стрий

1	
2	
3	
4	

29. Визначте відповідність між країнами та рудами чорних та кольорових металів, які вони експортують

1 Ямайка	А олово
2 Мавританія	Б мідь
3 Таїланд	В залізна руда
4 Замбія	Г боксити
	Д цинк

1	
2	
3	
4	

30. Визначте відповідність між містами та архітектурними пам'ятками, які в них знаходяться

1 Лондон	А Червоний Форт
2 Делі	Б Заборонене місто
3 Пекін	В собор «Саграда Фамілія»
4 Барселона	Г Тауер
	Д Тадж-Махал

1	
2	
3	
4	

ЗАВДАННЯ № 2 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. На цьому острові материкового походження знаходиться найвища точка Океанії. Дайте його комплексну фізико- та економіко-географічну характеристику. Акцентуйте увагу на причинах своєрідності органічного світу та сучасної політичної карти. Який вклад у його дослідження внесли наші співвітчизники? (12 балів)

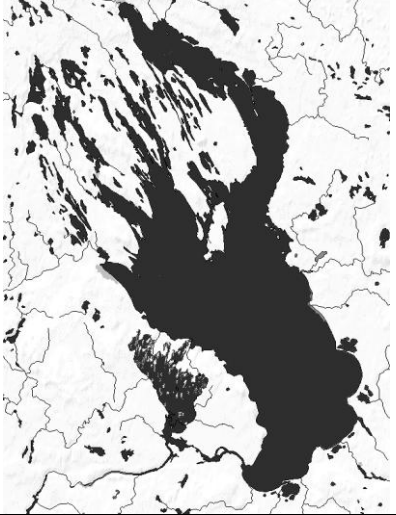
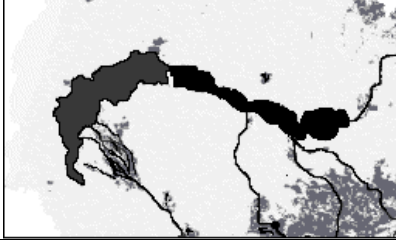

2. Назвіть провідні країни та головні райони чорної металургії світу. Які тенденції спостерігаються в територіальній організації та виробничих технологіях цієї галузі? (12 балів)

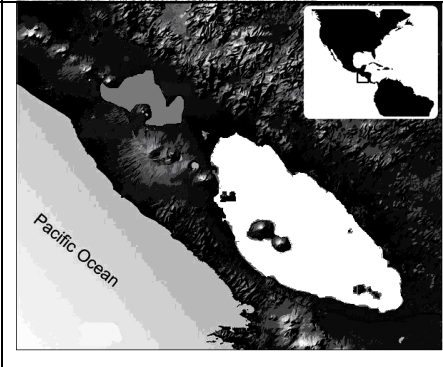
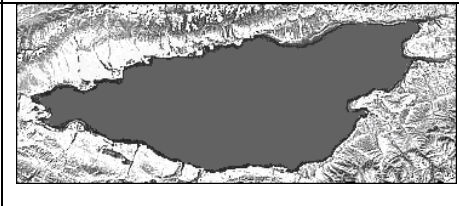
3. Дайте характеристику етапам розвитку паливно-енергетичного балансу світу. Які тенденції сучасного етапу Ви вважаєте найбільш важливими. Свою думку аргументуйте (12 балів)

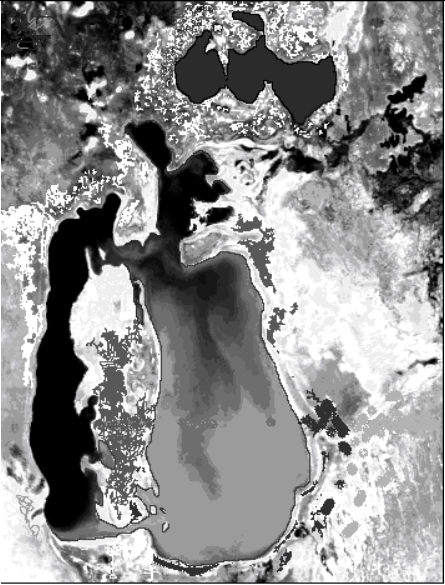
ЗАВДАННЯ № 3 ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Заповніть таблицю «Озеро – країна» за зразком (за кожну правильну відповідь – 0,5 бала; усього – 12 балів):

№ з/п	Малюнок, фото	Назва озера	Країна
	<p>Зразок:</p> 	Женевське	Швейцарія

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

7.				
8.				
9.				
10.	 <p>Pacific Ocean</p>			
11.				

12.			
-----	---	--	--

2. Заповніть таблицю «Зачаровані острови» за зразком (10 балів):

№ з/п	Образна назва острова або архіпелагу	Географічна назва острова або архіпелагу
Зразок: «Дитя Амазонки»		Маражо
1.	«Африканський граніт у кораловій оправі»	
2.	«Мовчазних моаї»	
3.	«Ванілі й лемурів»	
4.	«Мавп'ячих джакузі»	
5.	«Мегалітів і лицарів»	
6.	«Смарагдовий»	
7.	«Афродіти»	
8.	«Мінотавра»	
9.	«Льоду й полум'я»	
10.	«Ладану»	
11.	«Вендети»	
12.	«Драконів»	
13.	«Колоса»	
14.	«Свободи»	
15.	«Сапфірів»	
16.	«Пологовий будинок білих ведмедів»	
17.	«Фініш для «Баунті»	
18.	«В'язниця для Наполеона»	
19.	«Людей, що розмовляли свистом»	
20.	«Чотирьох півкуль»	

ЗАВДАННЯ № 1 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Виберіть одну правильну відповідь

1. Визначте, з якою кількістю країн межує економічний район, у якому розташована найбільша за площею область України

- А** 1
Б 2

- В** 3
Г 4

– Дивись, уже стає
кулястою...

2. Оберіть правильне визначення поняття «богарні землі»

А землі, на яких проведено меліорацію
Б землі, на яких вирощують сільськогосподарські культури без поливу в межах зрошувального землеробства

В землі, на яких сільськогосподарські культури вирощують з поливом
Г сільськогосподарські угіддя в заплавах річок

3. Оберіть правильне твердження щодо транспорту України

А найвищу собівартість перевезень має авіаційний транспорт
Б найдовші каботажні перевезення здійснюються між Іллічівськом та Очаковом

В у внутрішньоекономічних зв'язках України найбільша роль належить річковому транспорту
Г сезонність у роботі є основним недоліком трубопровідного транспорту

4. Укажіть височину, що має найвищу абсолютну висоту

- А** Приазовська
Б Волинська

- В** Подільська
Г Придніпровська

5. Обчисліть, якою стала кількість населення 100-мільйонної країни через рік (у млн. осіб), якщо показники руху населення в цьому році були такими: народжуваність

39 ‰; смертність – 16 ‰; еміграція – 1 ‰; імміграція – 3 ‰.

- А** 100,5 млн.
Б 101,5 млн.

- В** 102,5 млн.
Г 103,5 млн.

6. Укажіть кількість обласних центрів, розташованих на берегах Дніпра та його водосховищ

- А** 5
Б 6

- В** 4
Г 7

7. Укажіть місто України, з'єднане етиленопроводом з Угорщиною

- А** Стебник
Б Долина

- В** Стрий
Г Калуш

8. Визначте, який продукт транспортуєть трубопроводом Тольяті – Горлівка – Одеса

- А** нафта
Б бензин

- В** аміак
Г гас

9. Оберіть варіант, у якому вказано адміністративні області України, що межують одна з одною

- А** Львівська, Закарпатська, Одеська
Б Херсонська, Миколаївська, Київська

В Черкаська, Харківська, Луганська
Г Волинська, Рівненська, Львівська

10. Укажіть галузь харчової промисловості, яка має сезонний характер виробництва

А цукрова
Б хлібопекарська
В м'ясна
Г рибоконсервна

11. Укажіть найбільше на Україні родовище графіту

А Іршанське
Б Микитівське
В Завалівське
Г Самотканське

12. Укажіть назву гідроакумлюючої електростанції

А Канівська
Б Теремле-Ріцька
В Кременчуцька
Г Ташлицька

13. Укажіть промислові центри, які спеціалізуються на виготовленні соди

А Стебник, Маріуполь
Б Калуш, Нікополь
В Рівне, Черкаси
Г Лисичанськ, Слов'янськ

14. Укажіть море, у якому висота припливів найбільша

А Біле
Б Червоне
В Чорне
Г Північне

15. Зазначте галузь, продукцією якої є каніфоль, камфора, скипидар, оцтова кислота

А паперова
Б гідролізна
В целюлозна
Г лісохімічна

16. Виберіть із запропонованого переліку групу нерудних корисних копалин

А кварцит, золото, природний газ, мергель
Б боксити, нафта, озокерит, сірка
В апатити, кам'яна сіль, поліметали, сірка
Г графіт, фосфорити, торф, доломіти

17. Укажіть район Світового океану, де відбувається занурення океанічних плит під материкові

А на серединно-океанічних хребтах
Б на шельфі
В у глибоководних жолобах
Г під океанічними улоговинами

18. Укажіть, як називається тимчасовий пересихаючий водотік або безводна річка в Австралії

А ваді
Б крік
В останець
Г скреб

19. Укажіть обласний центр України, де спостерігається найменший місцевий час

А Донецьк
Б Дніпропетровськ
В Вінниця
Г Тернопіль

20. Укажіть форму рельєфу, для якої найбільш характерна степова рослинність

А Поліська низовина
Б Придніпровська височина
В Приазовська височина
Г Подільська височина

21. Укажіть річку, яка належить до басейну внутрішнього стоку
А Ангара **В** Іртиш
Б Дон **Г** Волга
22. Назвіть область, яка межує з Молдовою
А Рівненська **В** Вінницька
Б Хмельницька **Г** Івано-Франківська
23. Назвіть кут, який створюється між північним напрямом географічного меридіану й напрямом на об'єкт
А дирекційний кут **В** магнітний азимут
Б дійсний азимут **Г** поправка напрямку
24. Назвіть озеро, яке знаходиться найвище над рівнем моря
А Тітікака **В** Танганьїка
Б Верхне **Г** Ньяса
25. Укажіть геологічну еру, під час якої сформувались поклади кам'яного вугілля на Україні
А кайнозойська **В** палеозойська
Б мезозойська **Г** протерозойська
26. Укажіть, яким картографічним способом на географічних картах показують природні зони
А значків **В** ареалів
Б якісного фону **Г** ізоліній
27. Назвіть форми рельєфу, які мають водно-льодовикове походження
А ози, ками **В** морени, кари
Б яри, балки **Г** трого, дюни
28. Укажіть, у якій з названих пустель найбільший відсоток кам'янистого типу
А Наміб **В** Сахара
Б Кизилкум **Г** Такла-Макан
29. Укажіть, як змінюється амплітуда температур на рівнинній частині України
А збільшується з північного заходу на південний схід
Б зменшується з північного заходу на південний схід
В однакова на всій території України
Г зменшується з півдня на північ
30. Назвіть річку, гирло якої має найнижчу абсолютну позначку
А Десна **В** Південний Буг
Б Прут **Г** Прип'ять

ЗАВДАННЯ № 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. «Могутність держави – це сила помножена на місце розташування». Поясніть, як Ви розумієте цей вислів. Які чинники, на Вашу думку, впливають на геополітику України на сучасному етапі? Доведіть, що геополітичний та соціокультурний рубіж України є стратегічним ресурсом стійкого (сталого) розвитку нашої держави (12 балів).

2. Поясніть зміст змін в структурі промисловості України за роки незалежності. Які чинники це обумовили? Які, на Вашу думку, структурні реформи

потрібні Україні в найближчому майбутньому? Свою відповідь обґрунтуйте (12 балів).

3. Поясніть причини більшої суворості клімату Антарктиди порівняно з Арктикою (10 балів).

4. Дайте визначення поняттям: комбінування, концентрація виробництва, щит, шельф, альbedo (5 балів).

ЗАВДАННЯ № 3 ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Нанесіть на контурну карту основні затоки, півострови й острови Атлантичного океану, які розташовані на захід від Гібралтарської протоки (не більше 15, розміщені східніше НЕ враховуються). Об'єкти позначайте цифрами на карті, узявши цифру в кружечок. Пояснення напишіть друкованими літерами на зворотному боці карти. (За кожний вірно названий і нанесений об'єкт – 0,5 бала).

2. Заповніть таблицю за зразком (10 балів):

№ з/п	Назва географічного об'єкту	Тип географічного об'єкту	Материк, частина світу, де знаходиться географічний об'єкт
<i>Зразок: Карпати</i>			
		<i>гори</i>	<i>Європа</i>
1.	Молочна		
2.	Саяни		
3.	Укаялі		
4.	Баффінова земля		
5.	Катовіце		
6.	Боденське		
7.	Рувензорі		
8.	Бирранга		
9.	Уссурі		
10.	Татри		

*Зазнавши муки, я спробував вирити колодязь,
щоб із нього черпали й інші.
(Е. Сетон – Томпсон)*

ЧАСТИНА II

**Відповіді на завдання III етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії
(2014 р.)**

10 клас

ЗАВДАННЯ № 1 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ВІДПОВІДЬ

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь	Б	Б	А	Б	В	Б	Г	Г	А	Б
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь	А	В	А	Б	А	А	Г	А	Г	Б
№	21	22	23	24	25					
Відповідь	А	Г	Г	ВГ	А					

№ 26				№ 27				№ 28				№ 29				№ 30			
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Д	Г	Б	А	Г	Д	В	А	В	Г	А	Б	Г	В	А	Б	Г	А	Б	В

ЗАВДАННЯ № 2 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. ВІДПОВІДЬ

Нова Гвінея – другий за величиною острів Землі площею 768 тис. км². Довжина цього острова материкового походження становить 2400 км, ширина – 400 км.

Хоча Нова Гвінея розташована в західній частині Тихого океану, із заходу омивається морями Індійського: Арафурським та Серам. На півдні Торресо́ва протока відокремлює її від Австралії. Серед численних заток найбільша – Папуа.

У західній частині підноситься гірський масив Маоке (пік якого Джая досягає 4884 м над рівнем моря), на сході – гори Бісмарка (гора Вільгельм – 4509 м). Обидві гірські системи альпійського горотворення, що пояснює активний вулканізм (складова Тихоокеанського «Вогняного кільця»). Найбільші рівнини, пов'язані з палеозойськими платформами – на півдні.

Клімат північної частини Нової Гвінеї – екваторіальний, південної – субекваторіальний з характерним чергуванням сухого та вологого сезонів. Високі та стабільні пересічні температури (від +25°C до +28°C) супроводжуються дуже великою кількістю опадів: більша частина території отримує понад 3000 мм, при

мінімальній – 1000 мм. Надмірна зволоженість формує густу гідрографічну сітку та сприяє значній заболоченості. Найбільші ріки острова мають довжину понад 1100 км – Сепік і Флай.

Нова Гвінея є своєрідною сполучною ланкою між Австралією та Азією, що вплинуло на надзвичайну різноманітність видів рослин (11000), птахів (600), земноводних (400), метеликів (455) і ссавців (100). Хоча серед видів зустрічаються як типово австралійські (її належність до Австралійського царства підтверджує поширення яйцекладної єхидни, а також деревного кенгуру, кускуса, бандікута та інших сумчастих), так і азіатські й океанійські, ендеміки становлять близько 85%.

Захід Нової Гвінеї (Іріан) належить Індонезії, тоді як у східній частині – незалежна з 1875 року держава Папуа-Нова Гвінея (Океанія).

Острів населяють народи меланезійського та папуаського походження (австралоїдна раса), часто на племінній стадії розвитку. Характерний досить високий природний приріст. Рівень урбанізації – низький. Населення східної частини майже вдвічі більше (6 млн. чол.).

Папуа-Нова Гвінея – типова країна, що розвивається з провідною роллю добувної (нафта, золото, срібло, мідь) промисловості та тропічного сільського господарства (кава, какао, кокоси). Іріан – одна з найвідсталіших аграрних індонезійських провінцій, у якій досить примітивне сільське господарство доповнюється лісозаготівлею, мисливством і збиранням дарів тропічного лісу.

У 1871-1872 рр. Миклухо-Маклай перебував у поселенні Горенда на узбережжі затоки Астролябія, яке тепер називається Берегом Маклая. Учений провів антропологічні та етнографічні дослідження папуасів, які доводили рівність рас, наукові природничі спостереження, відвідав сусідні поселення й острови. Вдячні папуаси до цього часу пам'ятають та мало не обожають видатного українського гуманіста.

2. ВІДПОВІДЬ

Чорна металургія – галузь, що включає видобуток і збагачення залізної та марганцевої руд, виробництво агломерату та феросплавів, виплавку чавуну та сталі, виготовлення прокату.

Провідні за виправкою сталі країни світу – Китай, Японія, США, Росія, Індія, Південна Корея, Німеччина, Україна, Бразилія, Італія, Туреччина.

На родовища залізних руд та привізне паливо орієнтовані: Кривий Ріг (Україна), Урал (Росія), Дулут (Великі озера, США), Лотарингія (Франція).

На басейни коксівного вугілля та привізну залізну руду – Рур і Саар (Німеччина), Теміртау (Казахстан), Донбас (Україна), Верхня Сілезія (Польща).

На перетинах зустрічних потоків сировини та палива виникли: Череповець (Росія), Маріуполь (Україна), Чикаго (США).

На морських узбережжях та в гирлах великих річок, у розрахунку на імпорту сировини й палива, сформувалися металургійні райони: Балтимор (США), Бремен і Гамбург (Німеччина), Осака (Японія).

Нові тенденції в географії галузі:

- поява підприємств у машинобудівних районах у розрахунку на металобрухт;
- міні-заводи орієнтовані на виплавку спеціальних сортів сталі.
Технологічні зміни:
- відмова від мартенівського способу на користь киснево-конвертерного та безперервного розливу сталі;
- зростання частки електрометалургії та прямого відновлення заліза;
- заводи порошкової металургії.

3. ВІДПОВІДЬ

Паливно-енергетичний баланс – це співвідношення між надходженням (видобутком та імпортом) різних видів палива й виробництвом електроенергії та їх витратою в народному господарстві й експорті.

Для порівняння ефективності різних видів палива та їх сумарного обліку використовується поняття умовного палива: його одиниця виміру становить 1 кг кам'яного вугілля з теплотою згорання 7000 ккал.

Розрахунки структури паливно-енергетичного балансу ведуться як у повному обсязі (з урахуванням некомерційних джерел – біомаси, альтернативних видів), так і виключно за комерційними (нафта, природний газ, вугілля, ядерне паливо й гідроенергія).

Структура світового паливно-енергетичного балансу відображала послідовні етапи розвитку:

- протягом XIX і першої половини XX століття вона пройшла **«вугільний»**;
- після Другої світової війни розпочався **«нафтовий»** через переваги цього найбільш ефективного енергоносія;
- із середини 80-х років минулого століття, унаслідок серйозного підвищення цін на нафту, розпочався сучасний – **«перехідний»**; він характеризується певним скороченням споживання нафти як палива та збільшенням ролі природного газу й вугілля, місцевих паливних ресурсів, відходів деревообробки та рослинництва, поступовим нарощуванням обсягів використання ядерної енергії та альтернативних джерел.

Зростання споживання природного газу та нетрадиційних видів палива серед інших причин пов'язане також із введенням у багатьох країнах світу більш жорсткого екологічного законодавства.

Найважливіша тенденція сучасного етапу – зростання частки та прискорений розвиток технологій використання джерел вітрової, сонячної, припливної та геотермальної енергій, які своїм невичерпним характером та екологічною чистотою можуть забезпечити людству сталий розвиток.

ЗАВДАННЯ № 3 ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. ВІДПОВІДЬ

№ з/п	Назва озера	Країна
1.	Байкал	Росія
2.	Ладозьке	Росія
3.	Онезьке	Росія
4.	Балхаш	Казахстан
5.	Верхнє	Канада-США
6.	Гурон	Канада-США
7.	Мічіган	США
8.	Танганьїка	Танзанія, ДРК, Бурунді, Замбія
9.	Ньяса	Мозамбік, Танзанія, Малаві
10.	Нікарагуа	Нікарагуа
11.	Іссик-Куль	Киргизстан
12.	Аральське море	Казахстан-Узбекистан

2. ВІДПОВІДЬ

№ з/п	Географічна назва острова або архіпелагу	№ з/п	Географічна назва острова або архіпелагу
1.	Сейшельські	11.	Корсика
2.	Пасхи	12.	Комодо
3.	Мадагаскар	13.	Родос
4.	Хоккайдо	14.	Куба
5.	Мальта	15.	Шрі Ланка
6.	Ірландія	16.	Врангеля
7.	Кіпр	17.	Піткерн
8.	Крит	18.	Святої Єлени
9.	Ісландія	19.	Канарські
10.	Сокотра	20.	Кірібаті

9 клас

ЗАВДАННЯ № 1

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ВІДПОВІДЬ

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь	В	Б	А	В	В	А	Г	В	Г	А
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь	В	Г	Г	А	Г	Г	В	Б	Г	В
№	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Відповідь	Г	В	Б	А	В	Б	А	В	А	В

ЗАВДАННЯ № 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. ВІДПОВІДЬ

Успішний економічний і політичний розвиток держави, безперечно, залежить від її географічного положення. Україна – європейська країна з компактною й освоєною територією зі сприятливими природними умовами для життя людей, помірними природними стихіями, родючими ґрунтами, багатими мінеральними та іншими ресурсами. Серед чинників, які впливають на геополітику України на сучасному етапі варто виділити:

- військово-політичний: розташування між Росією (ядерним сусідом, що має реваншистські наміри щодо відновлення свого впливу на теренах колишнього СРСР) та країнами військово-політичного блоку НАТО;
- стратегічний: українське узбережжя (особливо Крим) забезпечує панування в Чорноморському регіоні;
- регіональної безпеки: положення поблизу заморожених конфліктів (Придністров'я, Абхазія, Південна Осетія);
- регіонального лідерства: Україна – потенційний лідер ГУАМ;
- транспортний: потужний транзитний потенціал, мережа українських портів на Чорному та Азовському морях та Дунаї;
- інтеграційний: вибір між Європейським Союзом та Євразійським простором країн СНД;
- релігійний: положення між православними східними й північними сусідами та католицькою Європою, а також мусульманською Туреччиною;
- ідеологічний: Україна – ключовий елемент для побудови так званого «руського мира»;
- культурний: на межі західних і східних народів і культур.

Україна – рубіжна країна, і це відображається не тільки в її назві, але й у розташуванні на заході Великого Євразійського степу, на суперетнічних кордонах західноєвропейської, слов'янської та ісламської цивілізацій. Рубіжна біполярність виявляється в наявності на території України географічного центру Європи в Карпатах і євразійського геополітичного полюса в Криму. Упродовж століть світові імперії Заходу, Сходу, Півдня та Півночі формували на етноприродних рубежах Євразійського степу й Чорномор'я геополітичні форпости ворожнечі та миру, що забезпечували як військовий паритет, так і компліментарні відносини між народами, включаючи вільну торгівлю.

Сучасна соціокультурна рубіжність України виявляється в етноконфесійних традиціях (наявність православної церкви трьох патріархатів та католиків східного обряду, що призвело до поглиблення культурно-історичних розбіжностей між східними й західними українцями), різновекторно орієнтованій національній еліті, у російськомовності великих міст, менталітеті окремих регіонів.

Якщо абстрагуватися від сучасного політичного ландшафту та останніх подій, є беззаперечні передумови для впевненого погляду в майбутнє України, але реалізувати свої стратегічні ресурси розвитку може тільки країна з успішними реформами, привабливим правовим суспільством та високим рівнем обороноздатності. У такій якості наша держава буде привабливою для інвестицій як форпост західної демократії та загальнолюдських цінностей у боротьбі зі східним тоталітаризмом та релігійним фундаменталізмом (як ісламським, так і націонал-православним). Військова та економічна слабкість в умовах рубіжності стане причиною занепаду або повного зникнення української державності.

2. ВІДПОВІДЬ.

Під час економічної кризи 90-х років відбулося загальне падіння промислового виробництва України. Оскільки скорочення обсягів у різних галузях мало різну швидкість, то змінилося їх структурне співвідношення:

- зросли частки чорної металургії (внутрішнє споживання компенсувалося зовнішніми ринками за рахунок низької оплати праці металургів та мізерних екологічних вимог, низькою рентною платою на видобуток української сировини), паливної промисловості та електроенергетики (завдяки ринковому ціноутворенню на їхню продукцію);
- різко скоротились частки машинобудування (в умовах кризи майже повністю припинилась заміна в усіх галузях обладнання – основної його продукції, а після її закінчення – воно вже було технологічно відсталим) та легкої промисловості (вітчизняний виробник не зміг відреагувати на нові ринкові умови та витримати конкуренцію спочатку з турецьким і польським, а потім китайським імпортом через його переважно контрабандний характер, а також низьку купівельну спроможність населення);
- частка хімічної та лісової не зазнала суттєвих змін, оскільки їх темпи скорочення відповідали загальнопромисловим, а харчової – через негнучкий характер попиту на її товари;
- частка промисловості будівельних матеріалів різко коливається в залежності від загального рівня економічної активності.

У цілому, спостерігалось скорочення обробних галузей на користь сировинних та напівфабрикатних. Це неприйнятно для країни, яка претендує на гідне місце на світовому ринку, оскільки зростає її залежність від кон'юнктури світових цін на сировину, загроза перетворення на сировинний придаток Євросоюзу. Тому потрібна структурна перебудова промисловості з метою збільшення питомої ваги більш високотехнологічних галузей, які мають на Україні кадровий та науковий потенціал: судно- та авіабудування, космічна техніка, приладобудування, деякі види нанотехнологій.

3. ВІДПОВІДЬ

Причини більшої суворості клімату Антарктиди порівняно з Арктикою:

1) Арктика – Північний Льодовитий океан, Антарктида – материк: материк набагато швидше вихолоняє в умовах полярної ночі, вода – більш теплоємна, тому її тепловіддача – повільніша;

- 2) Арктика отримує значну частину тепла з Атлантики через теплу Норвезьку течію та з річок Євразії й Північної Америки;
- 3) Антарктида має значно вищу висоту над рівнем моря через товщу материкової криги;
- 4) альbedo Антарктиди – значно вище.

3. ВІДПОВІДЬ

Комбінування – поєднання підприємств різних галузей для переробки спільної сировини.

Концентрація виробництва – зосередження виробництва на одному підприємстві.

Щит – ділянка платформи, де кристалічний фундамент виходить на поверхню.

Шельф – материкова обмілина з глибинами, що не перевищують 200 м.

Альbedo – відношення відбитої радіації до сумарної.

ЗАВДАННЯ № 3 ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. ВІДПОВІДЬ

Перелік рекомендованих для відповіді об'єктів:

- затоки: Мексиканська, Фанді, Ла-Плата;
- півострови: Флорида, Юкатан, Нова Шотландія;
- острови: Ньюфаундленд, Куба, Гаїті, Пуерто-Ріко, Ямайка;
- архіпелаги: Азорські, Бермудські, Багамські, Малі Антильські.

2. ВІДПОВІДЬ

№ з/п	Назва географічного об'єкту	Тип географічного об'єкту	Материк, частина світу, де знаходиться геогр. об'єкт
1.	Молочна	річка	Європа
2.	Саяни	гори	Азія
3.	Укаялі	річка	Південна Америка
4.	Баффінова земля	острів	Північна Америка
5.	Катовіце	місто	Європа
6.	Боденське	озеро	Європа
7.	Руvenzорі	гори, національний парк	Африка
8.	Бирранга	гори	Азія
9.	Уссурі	річка	Азія
10.	Татри	гори	Європа